

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการสนับสนุนวิชาการการจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทาง
การศึกษา : พื้นที่ภาคตะวันออก

Project of Academic Supportive Educated
Management for Equity Education: Eastern
region

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ดร.สุคนธ์ วรรณะอมร

ดร.นิลภา จิระรัตนวรรณะ

ผศ.ดร. นุชนาถ บรรทมพร

ดร.จารุวรรณ ไม้ตระกูล

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ได้รับการสนับสนุนโดย

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ – ๓๐ เมษายน ๒๕๖๓

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการสนับสนุนวิชาการการจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาค
ทางการศึกษา : พื้นที่ภาคตะวันออก

(ข้อตกลงเลขที่ ๖๒-๐๓๕๑

รหัสโครงการ ๖๒-๐๖๑-๐๐๐๔๐)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ดร.สุคนธ์ วรรณระอมร

ดร.นิลภา จิระรัตนวรรณะ

ผศ.ดร. นุชนาถ บรรทมพร

ดร.จารุวรรณ ไม้ตระกูล

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ได้รับการสนับสนุนโดย

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ – ๓๐ เมษายน ๒๕๖๓

คำนำ

โครงการสนับสนุนวิชาการสำหรับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา(กลุ่มเด็กปฐมวัย)ภาคตะวันออก มี1) สนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่ในการช่วยเหลือเด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาและพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ 2) สนับสนุนการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สามารถจัดบริการได้อย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน พื้นที่ดำเนินการ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครนายก จังหวัดระยอง และจังหวัดกาญจนบุรี ระยะเวลาดำเนินการ 6 เดือนระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 – เดือนเมษายน 2563

เนื้อหาของรายงานประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 สรุปผลการดำเนินงานภาพของ 3 จังหวัดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจน ส่วนที่ 2 การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจนรายจังหวัดแสดงให้เห็นระบบและกลไกในการดำเนินมีความเหมือนและแตกต่างกัน ข้อสังเกตและปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงาน และส่วนที่ 3 เป็นสรุปกิจกรรมการดำเนินงานของทีมวิชาการที่เข้าร่วมสนับสนุนกระบวนการและวิชาการให้จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ แสดงให้เห็นกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง

บทสรุปของการดำเนินโครงการในระยะแรก จะเป็นแนวทางในการทบทวนเป้าหมาย วิธีดำเนินการดำเนินงานในการสนับสนุนวิชาการและกระบวนการ และพัฒนาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการดูแลเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจนให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาต่อไป

คณะทำงานโครงการ

19 พฤษภาคม 2563

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	1
ส่วนที่ 1 สรุปผลการดำเนินงาน	
การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3
การดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวยากจน	10
ส่วนที่ 2 สรุปผลการดำเนินงาน การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการช่วยเหลือเด็กยากจน	
: จังหวัด ระยอง กาญจนบุรี นครนายก	
การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการช่วยเหลือเด็กยากจน จังหวัดระยอง	21
การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการช่วยเหลือเด็กยากจน จังหวัดกาญจนบุรี	49
การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการช่วยเหลือเด็กยากจน จังหวัดนครนายก	78
ส่วนที่ 3 กิจกรรมการดำเนินงานของทีมวิชาการ	97
ภาคผนวก	157
เอกสารแนบ 1-46	163

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการสนับสนุนวิชาการสำหรับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กลุ่มเด็กปฐมวัย) ภาคตะวันออก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่ในการช่วยเหลือเด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาและพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ 2) สนับสนุนการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สามารถจัดบริการได้อย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน พื้นที่ดำเนินการ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครนายก จังหวัดระยอง และจังหวัดกาญจนบุรี การทำงานเชิงพื้นที่หรือการพัฒนาเชิงพื้นที่ (area based collaboration) โดยใช้กลไกระดับจังหวัดในการขับเคลื่อนสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การดำเนินงานระยะ 6 เดือน (เดือนพฤศจิกายน 2562 – เดือนเมษายน 2563) สรุปผลการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ดังนี้

แผนงานที่ 1 สนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา หน่วยสนับสนุนวิชาการ ประชุมทำความเข้าใจร่วมกับคณะทำงานระดับจังหวัดเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ และแผนงานการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในกลุ่มเด็กปฐมวัย สนับสนุนคณะทำงานระดับจังหวัดเป็นกลไกการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและทีมพื้นที่เพื่อค้นหา สำรวจข้อมูลของเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจน การจัดทำแผนการช่วยเหลือเด็กรายบุคคล และการจัดการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจน ผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีดังนี้

- 1) คณะทำงานระดับจังหวัด ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้เกี่ยวข้อง เข้าใจแนวทางการช่วยเหลือ การติดตามประเมินผลเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจน
- 2) เกิดแผนการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยรายบุคคล ทำให้เด็กได้รับการช่วยเหลือตามสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละคน ภาพรวมเด็กปฐมวัยที่ได้รับการช่วยเหลือรายจังหวัดพบที่ จังหวัดกาญจนบุรี เด็กปฐมวัยได้รับการช่วยเหลือ ร้อยละ 7.20 จังหวัดนครนายก ร้อยละ 31.14 และจังหวัดระยอง ร้อยละ 1.91 ของจำนวนเด็กปฐมวัยในจังหวัด

แผนงานที่ 2 สนับสนุนการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน หน่วยสนับสนุนวิชาการ ประชุมทำความเข้าใจร่วมกับคณะทำงานระดับจังหวัดเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ เพื่อทำความเข้าใจ และวางแผนการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ปี 2561 ผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีดังนี้

- 1) ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อปท. เข้าใจแนวทางการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการใช้ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เป็นข้อมูลในการจัดทำ

แผนงาน โครงการที่เป็นปัญหาและความต้องการของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานในการดูแลเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมให้เรียนระดับประถมต่อไป

- 2) เกิดแผนงาน โครงการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ดำเนินการ ภาพรวมของจังหวัด พบว่า จังหวัดกาญจนบุรี เกิดแผนงาน โครงการการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 24 แห่ง จาก 249 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.63 จังหวัดนครนายก เกิดแผนงาน โครงการการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 8 แห่ง จาก 128 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.25 และ จังหวัดระยอง เกิดแผนงาน โครงการการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 20 แห่ง จาก 129 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.50

ข้อเสนอเพื่อการพัฒนา

1. **การสื่อสารความเข้าใจ** การช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจนจำเป็นต้องมีการสื่อสารให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับรู้เป้าหมาย วิธีการดำเนินงานให้ตรงกัน ซึ่งอาจเป็นการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จะช่วยให้การดำเนินงานสำเร็จได้ตามเวลาที่กำหนด
2. **การใช้กลไกจังหวัดในการขับเคลื่อน** โดยกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดเห็นชอบในการดำเนินงาน ทำให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานและกำหนดเป็นนโยบายของจังหวัดในการขับเคลื่อนได้ แต่หากต้องการให้เกิดการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ และเกิดชุมชนเข้มแข็งได้จริง อาจทบทวนการใช้กลไกระดับอำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานระดับย่อยที่สามารถจัดการได้ครอบคลุมและรวดเร็วกว่า
3. **เกณฑ์รายได้อาจไม่ใช่คำตอบสุดท้ายในการตัดสิน** จากการกำหนดคุณสมบัตินักเรียนยากจนพิเศษ หมายถึง นักเรียนในครัวเรือนมีสมาชิกมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ไม่เกิน 3,000 บาท และความขาดแคลนทุนทรัพย์ การคัดกรองความยากจนทางอ้อม (PMT; Proxy Means Test) มากกว่า 0.9 ขึ้นไป ข้อมูลจากพื้นที่พบว่าเด็กที่รับการคัดกรองเป็นเด็กที่ไม่ได้ยากจน แต่เด็กที่ยากจนกลับไม่ได้รับการคัดกรอง จึงควรมีการทบทวนการคิดค่าเฉลี่ยรายได้จากจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เนื่องจากครอบครัวที่ยากจนบางครอบครัวมีจำนวนสมาชิกน้อย การคิดค่าเฉลี่ยรายได้จึงไม่เป็นไปตามเกณฑ์เมื่อเทียบกับครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมากแต่ไม่ยากจน
4. **การค้นหากลุ่มเด็กที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ** จากการดำเนินงานกำหนดให้คัดกรองเด็กทุกคนที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ข้อเสนอเพื่อลดระยะเวลาการดำเนินงานแต่ได้ผลที่ไม่แตกต่างกัน อาจทบทวนกระบวนการค้นหาเด็กในครอบครัวที่ยากจน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาความยากจนของครอบครัวในชุมชน และบันทึกข้อมูลขอรับการช่วยเหลือต่อไป
5. **การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายระดับพื้นที่** เด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจนควรได้รับการช่วยเหลือดูแลจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การกำหนดเป็นนโยบายการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจนในระดับพื้นที่ จะช่วยให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ส่วนที่ 1 สรุปผลการดำเนินงาน

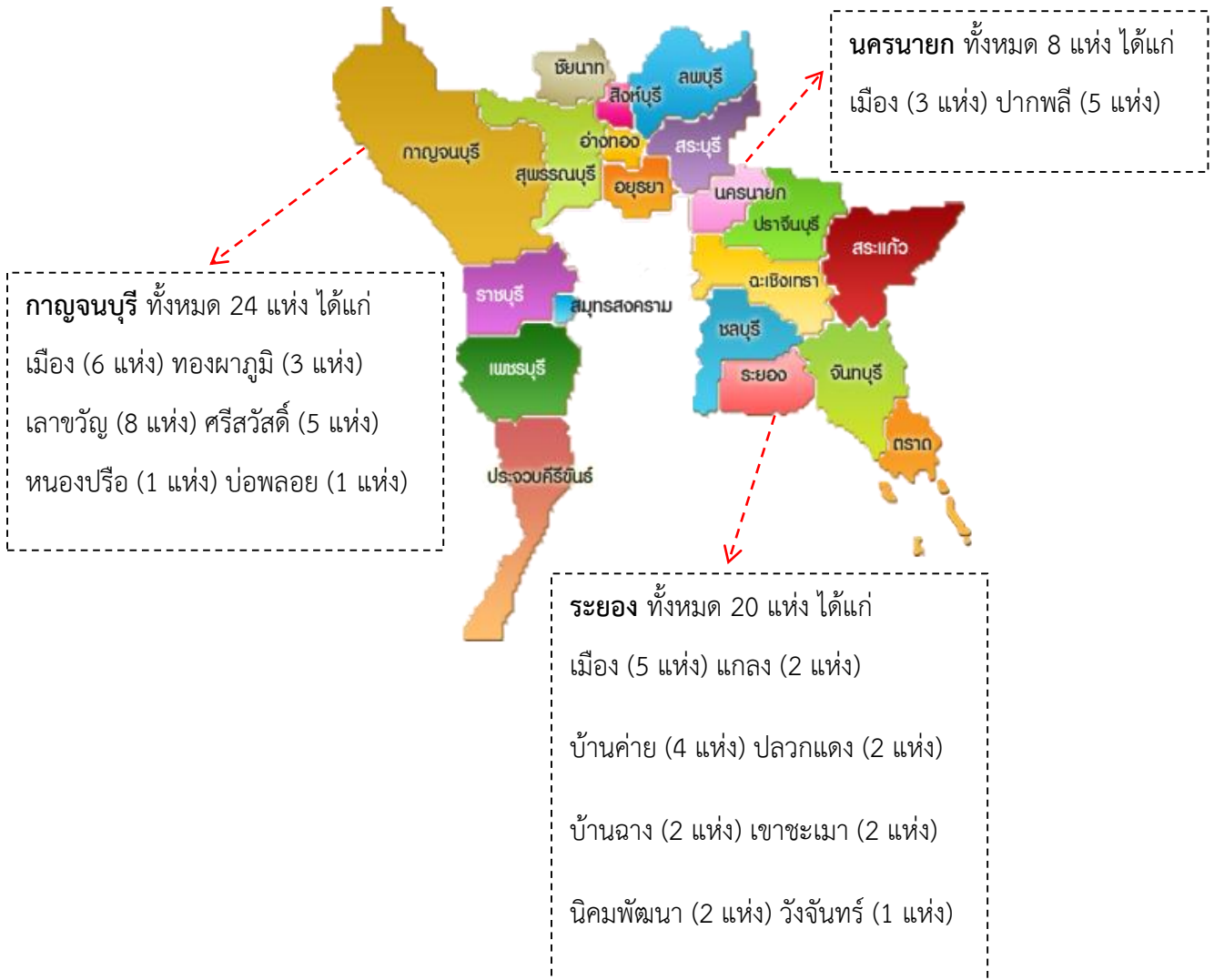
การพัฒนาของ ศพด. ตามมาตรฐานสถานศึกษาเด็กปฐมวัย

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการฯ ในเขตพื้นที่ภาคกลางจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี นครนายก และระยอง แต่ละจังหวัดยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯทุกอำเภอ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) **จังหวัดกาญจนบุรี** ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เข้าร่วมโครงการฯ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง (6 แห่ง) อำเภอทองผาภูมิ (3 แห่ง) อำเภอศรีสวัสดิ์ (5 แห่ง) อำเภอเลาขวัญ (8 แห่ง) อำเภอหนองปรือ (1 แห่ง) และอำเภอบ่อพลอย (1 แห่ง) รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งหมด 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.64 จากทั้งหมดจำนวน 249 แห่ง
- 2) **จังหวัดนครนายก** ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 อำเภอที่เข้าร่วมโครงการฯ คือ อำเภอเมือง (3 แห่ง) อำเภอปากพลี (5 แห่ง) รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งหมด 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.62 จากทั้งหมดจำนวน 105 แห่ง
- 3) **จังหวัดระยอง** ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมโครงการฯ ทุกอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง (5 แห่ง) อำเภอแกลง (2 แห่ง) อำเภอบ้านค่าย (4 แห่ง) อำเภอปลวกแดง (2 แห่ง) อำเภอบ้านฉาง (2 แห่ง) อำเภอเขาชะเมา (2 แห่ง) อำเภอนิคมพัฒนา (2 แห่ง) อำเภอวังจันทร์ (1 แห่ง) รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งหมด 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.50 จากทั้งหมดจำนวน 129 แห่ง

รายละเอียดของแต่ละจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการภาคกลาง ตะวันออกและตก แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่ภาคกลาง ตะวันออกและตก

1.2 เกณฑ์และวิธีการคัดเลือก ศพด.

- 1) เกณฑ์ในการคัดเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเข้าร่วมโครงการฯ ศพด.ที่เข้าร่วมโครงการฯ จะเป็นศพด.ที่มีผลการประเมินจากมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 (หรือเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. อยู่ในระดับต้องปรับปรุงหรือต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ซึ่งจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดระยอง จะประเมินโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ส่วนจังหวัดนครนายกจะประเมินโดยใช้เกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ.

2) วิธีการในการคัดเลือก ศพต.เพื่อเข้าร่วมโครงการฯ

จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดระยอง ผู้รับผิดชอบโครงการฯของจังหวัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังท้องถิ่นจังหวัดเพื่อคัดเลือก ศพต.ที่มีผลการประเมินจากมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ.2561 อยู่ในระดับต้องปรับปรุง เพื่อเข้าร่วมโครงการฯ แต่อย่างไรก็ตามในจังหวัดกาญจนบุรีและระยองยังมีบางศพต.ที่มีผลการประเมินจากมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ.2561 อยู่ในระดับต้องปรับปรุงแต่ยังไม่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการจังหวัดจึงประสานไปยังท้องถิ่นจังหวัดอีกครั้งเพื่อขอรายชื่อ ศพต.ที่มีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ

จังหวัดนครนายก จะมีความแตกต่างจากจังหวัดอื่น คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้ท้องถิ่นจังหวัดนครนายกเป็นผู้คัดเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมโครงการ โดยคัดเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ที่ได้คะแนนและอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง

ข้อสังเกตการดำเนินงานในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด

- เกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการประเมิน ศพต. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหมือนกันควรมีเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินเดียวกันเพื่อให้เห็นถึงระดับมาตรฐานของแต่ละที่
- การคัดเลือก ศพต.ที่เข้าร่วมโครงการยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากยังมีจำนวนศพต.ที่เข้าร่วมโครงการน้อย จึงทำให้จังหวัดต้องเลือก ศพต.ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการเพิ่ม

1.3 ระบบการสื่อสารระหว่างจังหวัด กับ ศพต.

ในการสื่อสารระหว่างผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัดกับ ศพต. นั้นจะมีทั้งในแนวราบและแนวตั้ง ซึ่งมีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยระบบที่เป็นทางการจะมีการทำหนังสือไปยังหน่วยงานต่างๆ หรือการจัดประชุม ส่วนการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการนั้น อย่างเช่น การโทรศัพท์ การใช้ไลน์ ทั้งส่วนตัวและแบบกลุ่มไลน์ ซึ่งสามารถสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วและทันท่วงที

จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดระยอง ระบบการสื่อสารของทีมจังหวัด ศพด. และ ทีมสนับสนุนวิชาการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และการประสานงานที่ดี ใน กระบวนการเพื่อทำแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กมีหลายขั้นตอน คือ 1) ประชุมทำความเข้าใจ ร่วมกับผู้บริหารเพื่อคัดเลือกศพด. เพื่อเข้าร่วมโครงการฯ 2) ศพด. ประเมินตนเองตาม มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ.2561 เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการเขียน โครงการฯ 3) ศพด. เขียนโครงการเพื่อขอรับเงินสนับสนุน 25,000 บาท 4) ทีมสนับสนุน วิชาการภาค (มศว) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และส่งโครงการฯกลับไปยัง ศพด.เพื่อแก้ไข 5) ศพด.ส่งโครงการฯให้ อปท.(นายกฯ) เซ็นอนุมัติ 6) ส่งโครงการที่ต้นสังกัดลงนามเรียบร้อยแล้ว ไปยังผู้รับผิดชอบโครงการจังหวัดพิจารณา 7) ผู้รับผิดชอบโครงการจังหวัดส่งโครงการ/ แผนงานไปยัง กสศ.เพื่อขอรับเงินสนับสนุน 25,000 บาท จะเห็นว่าในแต่ละขั้นตอนมีการ สื่อสารเพื่อทำความเข้าใจระหว่าง ทีมจังหวัด ศพด. และทีมสนับสนุนวิชาการ ซึ่งมีทั้งแนวตั้ง และแนวนราบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ครู/ผู้ดูแลเด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

จังหวัดนครนายก จะมีความแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ คือ ผู้ว่าราชการมอบหมายไป ยังท้องถิ่นจังหวัดเพื่อคัดเลือก ศพด.เพื่อเข้าร่วมโครงการ หลังจากนั้นจังหวัดได้มอบหมายให้ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง นครนายก ดำเนินการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก ซึ่งเป็นการสื่อสารแนวตั้ง โดยใช้ระบบสั่งการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังมีน้อย

ข้อสังเกตการดำเนินงานในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด

การสื่อสารที่เป็นแนวตั้งทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและความรู้สึกมีส่วนร่วมใน การพัฒนา

2. กระบวนการจัดการ ในกระบวนการจัดการและการคัดเลือกคณะทำงานของแต่ละจังหวัด จะมี ความแตกต่างกัน คือ

จังหวัดกาญจนบุรี ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นศึกษาธิการจังหวัด มีคณะทำงานของจังหวัด ค่อนข้างใหญ่และมาจากหลากหลายภาคี เครือข่าย และมีสถาบันการศึกษาคือมหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรีเข้าร่วมด้วย

จังหวัดระยอง ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นข้าราชการบำนาญที่ทำงานทางด้านการศึกษาคณะทำงานประกอบด้วยกลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้องอายุราชการด้านการศึกษาล้วนแล้วเช่นกัน มีจำนวนทีมงานไม่มาก และไม่มีสถาบันการศึกษาเข้าร่วมในทีมงาน

จังหวัดนครนายก ผู้รับผิดชอบโครงการจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด และคณะทำงานจะเป็นผู้รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ว่าราชการจังหวัดจะสั่งการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษา คือมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง นครนายก เข้าร่วมทีมด้วย

ข้อสังเกตการดำเนินงานในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด

1) ในการบริหารจัดการโดยมีภาคีเครือข่ายที่หลากหลายจะมีมุมมองที่กว้างและหลากหลาย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ แต่จะมีผลทำให้การทำงานล่าช้า อย่างไรก็ตามหากมีการบริหารจัดการที่ดี ก็จะทำให้กระบวนการต่างๆเร็วขึ้นได้

2) สำหรับการทำงานของทีมงานที่สมาชิกน้อย จะทำให้สามารถตัดสินใจได้ค่อนข้างเร็ว แต่มุมมองหรือความคิดเห็นต่างๆ จะค่อนข้างแคบ

3) สำหรับการดำเนินงานโดยมีการสั่งการจากผู้ว่าโดยตรง จะทำให้การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานระดับล่างมีน้อย และไม่เข้าใจสิ่งที่ตัวเองกำลังทำ

3. แผนงาน โครงการ การจัดทำแผนหรือโครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก จะต้องสอดคล้องกับผลการประเมิน ตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ของแต่ละศพด. โดย กสศ. มีการสนับสนุนงบประมาณให้ ศพด. แห่งละไม่เกิน 25,000 บาท โดยงบประมาณของ กสศ. จะสนับสนุน เพื่อการพัฒนาบุคลากรทางการสอน กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน จากการดำเนินงานใน 3 จังหวัด สรุปได้ดังนี้

3.1 การประเมินตนเองของ ศพด. ก่อนที่จะวางแผนเพื่อพัฒนา ศพด.ครูและผู้ดูแลเด็ก จะต้องมีการประเมินศพด. ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 (สมศ.สำหรับ จ.นครนายก) เพื่อเป็นข้อมูลว่าแต่ละ ศพด. มีตัวบ่งชี้ใดบ้างที่ต้องปรับปรุง/พัฒนาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานฯ โดยการประเมิน ศพด. ของจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดระยอง ทีมสนับสนุนวิชาการของ มศว. ได้ร่วมประชุมเพื่อช่วยครู/ผู้ดูแลทำความเข้าใจวิธีการประเมินตัวบ่งชี้ต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเขียนแผน/โครงการฯ

3.2 การวางแผน/จัดทำโครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก แต่ละศพด.มีการเขียนแผน/โครงการ เพื่อพัฒนา ศพด. ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ กสศ. เพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนไม่เกิน ศพด.ละ 25,000 บาท โดยแผน/โครงการพัฒนาที่เสนอส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาศักยภาพครู/ผู้ดูแลเด็กและพัฒนาคุณภาพเด็ก ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านครู/ผู้ดูแลเด็ก และให้การดูแล จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

3.3 การติดตามประเมินผล ในการเสนอแผน/โครงการพัฒนานั้น แต่ละ ศพด.ได้มีกิจกรรมของโครงการเพื่อปรับปรุง/พัฒนาตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งสามารถประเมินผลได้จากตัวบ่งชี้ต่างๆ ได้ แต่อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้แต่ละศพด.ยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯได้ ดังนั้นจึงยังไม่สามารถประเมินผลโครงการได้

ข้อสังเกตการดำเนินงานในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด

1) ความเข้าใจเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการประเมินศพด. โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ครู/ผู้ดูแลเด็กยังต้องการทำความเข้าใจรายละเอียดของเกณฑ์ และต้องการตัวอย่างที่ได้มีการดำเนินการจะช่วยให้ครู/ผู้ดูแลเด็กมีความเข้าใจและสามารถนำสู่การปฏิบัติได้จริง

2) การสนับสนุนงบประมาณของ กสศ. จะสนับสนุน เพื่อการพัฒนาบุคลากรทางการสอน กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน แต่ส่วนมากยัง พบว่า ศพด.ยังต้องการพัฒนาส่วนที่เป็นอาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งยังไม่สอดคล้องวัตถุประสงค์ของ กสศ. แต่อย่างไรก็ตามทีมวิชาการได้ทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนา ศพด.ของ กสศ.จนครูเข้าใจ

3) กิจกรรมโครงการ บางจังหวัดจะมีชุดโครงการที่คล้ายๆ กัน ซึ่งไม่มีความเฉพาะสำหรับแต่ละศพด. ที่มีบริบทที่แตกต่างกัน

4) การจัดทำแผนงาน/โครงการ ศพด.ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดของจังหวัดนครนายก จัดทำโดยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก ครู/ผู้ดูแลเด็กใน ศพด.ที่เข้าร่วม

โครงการไม่ได้จัดทำโครงการด้วยตัวเอง แต่เป็นเพียงผู้ไปเข้าร่วมโครงการที่จัดโดยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง นครนายก

ตัวอย่างการดำเนินงานโครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่

<p>ศพด.บ้านหนองนกแก้ว อบต.หนองนกแก้ว อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี</p> <p>เป็นศูนย์ขนาดเล็ก มีจำนวนเด็ก 38 คน และจำนวนครู 2 คน ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท นอกตัวเมือง พื้นที่ติดกับโรงเรียน ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง</p> <p>การรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ ได้รับการติดต่อจากอำเภอเลาขวัญ หลังจากนั้นครูและผู้บริหารร่วมกันตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการ เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์กับเด็ก</p> <p>มีการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ว่ามีมาตรฐานด้านใดบ้างที่ต้องปรับปรุง แล้วจึงเขียนโครงการให้สอดคล้องกัน</p> <p>การวางแผนพัฒนาศพด. เพื่อส่งเสริมศักยภาพให้กับครูและผู้ดูแลเด็กให้สามารถจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยสนองต่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน</p>
<p>ศพด.หนองไร่ อบต.หนองไร่ อ.ปลวกแดง จังหวัด ระยอง</p> <p>เป็นศูนย์ขนาดค่อนข้างใหญ่ มีเด็กทั้งหมด 93 คน ครู 7 คน ตั้งอยู่ในชุมชน/ชนบท อยู่ใกล้ รพ.สต. วัด รร. ผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำอาชีพเป็นพนักงานโรงงาน ส่วนใหญ่เด็กอยู่กับตายาย พ่อแม่ทำงานต่างจังหวัด</p> <p>การรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ มีหนังสือเชิญจากจังหวัดมาที่ อบต. จึงตัดสินใจเข้าร่วมเพื่อเป็นการพัฒนาเด็กและผู้ปกครอง</p> <p>มีการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ แล้วนำผลมาจัดทำโครงการโดยเลือกข้อที่ได้คะแนนน้อย</p> <p>การวางแผนพัฒนาศพด. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองและเด็กได้เรียนรู้การขับขี่ที่ปลอดภัย และเพื่อให้ครูและผู้ดูแลเด็กมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อเด็กปฐมวัย</p>
<p>ศพด.อบต.ปากพลี อ.ปากพลี จังหวัดนครนายก</p> <p>เป็นศูนย์ขนาดกลาง มีจำนวนเด็ก 49 คน และจำนวนครู 3 คน ตั้งอยู่นอกชุมชน อยู่ใกล้ อบต. โรงพยาบาลปากพลี เด็กส่วนใหญ่อยู่กับปู่ย่าตายาย ที่ประกอบอาชีพทำนา ส่วนพ่อแม่ของเด็กไปทำงานที่อื่น ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป</p> <p>การรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ จังหวัดมีหนังสือเรียกประชุม</p> <p>ครูจะไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก แต่ครูจะได้รับเชิญให้เข้าร่วมอบรมในโครงการที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง นครนายก</p>

4. ปัจจัยเงื่อนไข ความสำเร็จในการทำงาน

1) **ความชัดเจนในแนวทางการทำงาน** การมีคณะทำงานที่ใหญ่ มีความคิดที่หลากหลาย เป็นสิ่งที่ดี แต่ในการประชุมทุกครั้งควรมีวัตถุประสงค์ของการประชุม และหลังการประชุมควรมีการสรุปข้อคิดเห็นและแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจน และควรมีกรอบระยะเวลาการทำงานที่ชัดเจน

2) **การใช้เกณฑ์มาตรฐานในการประเมินศพด.** ในการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ส่วนมากจะมีการประเมินโดยใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 แต่ยังมีบางพื้นที่ที่ยังประเมินโดยใช้เกณฑ์ของ สมศ. หากปรับใช้เกณฑ์เดียวกันจะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพ ศพด.เป็นแนวทางเดียวกัน

3) **การสนับสนุนด้านวิชาการ** การประเมินตนเองของศพด.โดยเกณฑ์มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ.2561 เป็นสิ่งที่จะต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ และครู/ ผู้ดูแลเด็กทุกคน ควรได้รับการอบรมทำความเข้าใจและฝึกประเมิน เพื่อให้สามารถประเมินได้ถูกต้องตามความเป็นจริง และควรมีการประเมินให้สม่ำเสมอ นอกจากนี้การเขียนโครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กไม่ใช่เรื่องง่าย สำหรับครูที่เป็นผู้ปฏิบัติการ แต่การได้รับคำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการเขียนโครงการฯ จากทีมวิชาการและทีมจังหวัด ช่วยให้ครูสามารถเขียนโครงการได้ดีขึ้น

4) **การมีส่วนร่วมในการพัฒนา** ในการจัดทำโครงการพัฒนานั้น หากครู/ผู้ดูแลเด็ก ได้ร่วมในกระบวนการตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาของ ศพด. และบริบทต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนา และร่วมกันวางแผนในการพัฒนา จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปรับปรุงให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้แต่ละศพด.มีบริบทและปัญหาที่แตกต่างกัน ในการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็กหากมีความเฉพาะของแต่ละศพด.จะทำให้มีการพัฒนาได้ตรงกับปัญหาของศูนย์นั้นๆ การจัดทำโครงการใหญ่โครงการเดียวแล้วให้ทุกศพด.เข้าร่วม อาจจะยังไม่สามารถแก้ปัญหาของทุก ศพด.ได้

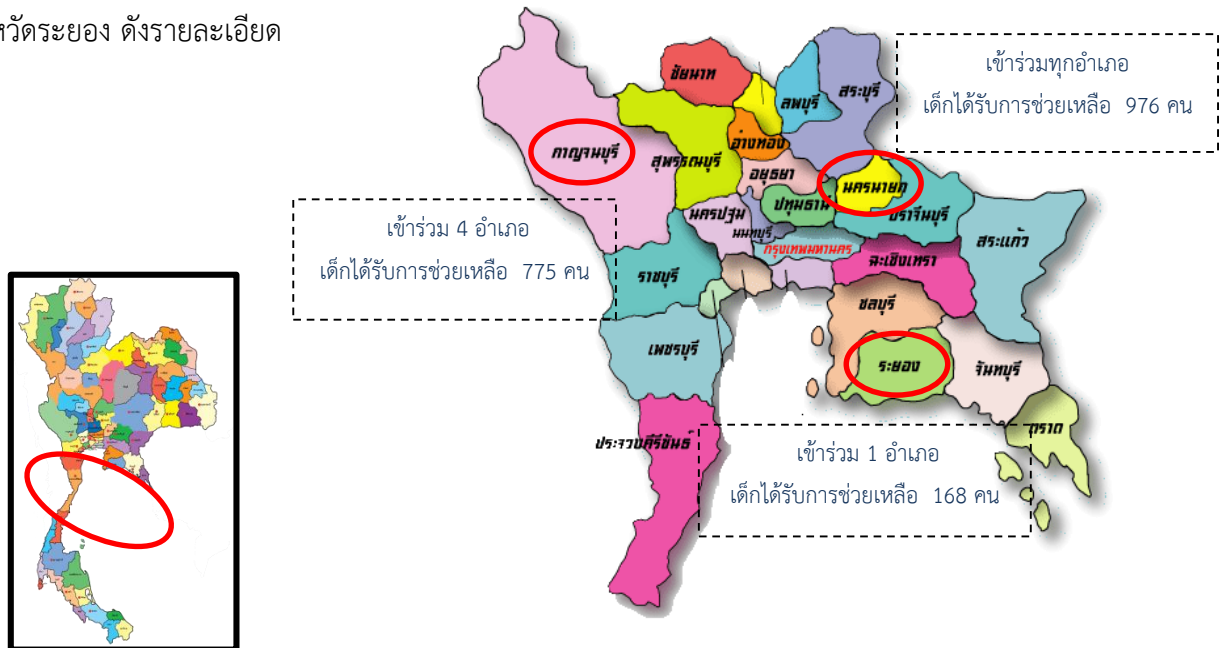
5) **การขยายผล** ศพด.ที่เข้าร่วมโครงการฯส่วนมากจะเป็น ศพด.ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ ถึงแม้ว่าผลการประเมินฯจะอยู่ในเกณฑ์ที่ดีแล้วก็ตาม ซึ่งยังมีหลาย ศพด.ที่ผลการประเมินยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง แต่ว่าศพด.เหล่านั้นยังไม่สนใจที่จะเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งในระยะต่อไปหากขยายผลไปถึงศพด.เหล่านั้นก็จะทำให้ศพด.เหล่านั้นได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามมาตรฐาน

6) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา แต่ละศพด.จะมีจุดแข็งคือ การได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างดี ศพด.ควรมีโครงการที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้โครงการนั้นเกิดความยั่งยืน

การดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวยากจน

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 จังหวัดที่เข้าร่วม การดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยากจนมีเป้าหมายสำคัญคือ เด็กมีโอกาสได้รับการพัฒนาที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยวัดจากอัตราการเข้าเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด เด็กที่ความเสี่ยงพัฒนาการล่าช้าไม่เกินร้อยละ 10 และเด็กในชั้นเรียนสุดท้ายมีความพร้อมเข้าเรียนระดับประถมศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ปี 2562 ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการดูแลเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยากจน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครนายก และจังหวัดระยอง ดังรายละเอียด

ภาพที่ 2 แสดงจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการพื้นที่ภาคกลาง ตะวันออกและตล

จังหวัดกาญจนบุรี แบ่งเขตการปกครองเป็น 11 อำเภอ มีอำเภอที่เข้าร่วมโครงการ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอทองผาภูมิ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอเลาขวัญ และอำเภอศรีสวัสดิ์ เด็กปฐมวัยที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 3,494 คน เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยากจน ต้องได้รับการช่วยเหลือจำนวน 775 คน คิดเป็นร้อย

ละ 22.18 ของอำเภอที่เข้าร่วม หรือร้อยละ 7.20 ในภาพรวมของจังหวัด (เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 10,767 คน)¹

จังหวัดนครนายก แบ่งเขตการปกครองเป็น 4 อำเภอ เป็นจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการทุกอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี เด็กปฐมวัยที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 3,134 คน เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยากจนต้องได้รับการช่วยเหลือจำนวน 976 คน คิดเป็นร้อยละ 31.14 ในภาพรวมของจังหวัด²

จังหวัดระยอง แบ่งเขตการปกครองเป็น 8 อำเภอ อำเภอระยองเป็นอำเภอเดียวที่เข้าร่วมโครงการ มีเด็กปฐมวัยที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 2,993 คน เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยากจน ต้องได้รับการช่วยเหลือจำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 5.61 ของอำเภอที่เข้าร่วม หรือร้อยละ 1.91 ในภาพรวมของจังหวัด (เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 8,807 คน)³

รายละเอียดจังหวัดที่เข้าร่วมภาคกลาง ตะวันออก ตะวันตก แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยากจนได้รับการช่วยเหลือจำแนกตามรายจังหวัด ปี 2562

จังหวัด	อำเภอ	จำนวน ศพด.	จำนวน (ร้อยละ)	
			เด็กใน ศพด.	เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือ
กาญจนบุรี	ทองผาภูมิ	7 แห่ง	435	145
	เมืองกาญจนบุรี	3 แห่ง	1,620	96
	เลาขวัญ	19 แห่ง	923	403
	ศรีสวัสดิ์	6 แห่ง	516	131
			3,494	775 (22.18)
นครนายก	เมือง	50 แห่ง	1,076	367
	บ้านนา	35 แห่ง	848	298

¹ ข้อเสนอโครงการโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2562

² ข้อเสนอโครงการโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จังหวัดนครนายก ปี 2562

³ ข้อเสนอโครงการโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จังหวัดระยอง ปี 2562

จังหวัด	อำเภอ	จำนวน ศพด.	จำนวน (ร้อยละ)	
			เด็กใน ศพด.	เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือ
	องครักษ์	32 แห่ง	945	257
	ปากพลี	11 แห่ง	265	54
			3,134	976(31.14)
ระยอง	เมืองระยอง	20 แห่ง	2,993	168 (5.61)

1.2 การค้นหาเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยากจน

เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยากจน เป็นกลุ่มเป้าหมายของ กสศ. ในการช่วยเหลือ โดยกำหนดเด็กอายุ 2-6 ปี ที่อยู่ในระบบการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ ดำเนินการตามแนวที่กำหนดของ กสศ. และแนวปฏิบัติตามบริบทของพื้นที่ดังนี้

1) **พื้นที่เป้าหมาย** จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการฯ 3 จังหวัด กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่แตกต่างกันตามนโยบายของแต่ละพื้นที่ จังหวัดกาญจนบุรี 4 อำเภอ จาก 8 อำเภอ ปรับเพิ่มจากข้อเสนอโครงการ จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดขนาดเล็กเข้าร่วมทุกอำเภอตามนโยบายของผู้บริหารจังหวัด และข้อเสนอโครงการ ในขณะที่จังหวัดระยองกำหนดพื้นที่เข้าร่วม 1 อำเภอจาก 8 อำเภอตามข้อเสนอโครงการ ซึ่งแต่ละจังหวัดมีเป้าหมายในการขยายพื้นที่เพื่อค้นหาและให้การช่วยเหลือเด็กในระยะต่อไปให้ครอบคลุมตามเป้าหมายของ กสศ.

2) **ผู้ดำเนินการหลัก** เป็นครู ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเนื่องจากเป็นผู้รับรู้ข้อมูลของเด็กและผู้ปกครองมากที่สุด โดยทีมจังหวัดมีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับเป้าหมาย วิธีการเก็บข้อมูลผ่านโปรแกรม การติดตามการช่วยเหลือ และผลประโยชน์ที่จะได้กับตัวเด็ก

3) **การได้มาซึ่งข้อมูล** 1) ครุภัณฑ์หมายกับผู้ปกครอง และลงพื้นที่เยี่ยมบ้านเด็กเพื่อบันทึกข้อมูลการคัดกรองผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ 2) ครุภัณฑ์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนรายบุคคลให้เจ้าหน้าที่รัฐรับรองสถานะของครัวเรือน⁴ เพื่อส่งข้อมูลให้ส่วนกลางดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประกาศรายชื่อเด็กที่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองความยากจนตามวิธีการวัดรายได้ทางอ้อม

4) **ข้อมูล/หลักฐานที่ต้องการ** ข้อมูลเพื่อประกอบการคัดกรองเด็กปฐมวัยที่จะได้รับการช่วยเหลือ ประกอบด้วย 1) **ข้อมูลรายได้** (รายได้ต่อเดือนของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเด็กประเภทต่างๆ) 2) **ข้อมูลสถานะครัวเรือน** (ครอบครัวมีภาวะพึ่งพิง การอยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัย เกษตรกรที่มีที่ดินทำกิน แหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ แหล่งไฟฟ้า ยานพาหนะในครัวเรือน ของใช้ในครัวเรือน) หลักฐานที่

⁴ ประกาศสำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดให้มีการรับรองข้อมูลการขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ณ วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2562

ต้องการ ได้แก่ ภาพถ่ายสภาพภายในบ้านและภายนอกบ้าน พิกัดที่ตั้งของบ้านเด็กโดยการเช็คอินบ้านเด็ก⁵

5) **การบันทึกข้อมูล** บันทึกข้อมูลผ่าน Mobile Application/กสศ.01 ตามการกำหนดจาก ส่วนกลาง แต่ในการปฏิบัติจริงครู ผู้ดูแลเด็ก ส่วนใหญ่จะดำเนินการสำรวจผ่านเอกสารตามแบบฟอร์ม กสศ.01 และนำข้อมูลกลับมาบันทึกที่หน่วยงานเนื่องจากความพร้อม และความสะดวกในการสำรวจ **ข้อสังเกตจากการดำเนินงานในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด มีดังนี้**

ด้านการค้นหาเด็ก ครูสามารถดำเนินการค้นหาเด็กได้ทุกคน เนื่องจากเป็นเด็กที่อยู่ในระบบ และเป็นงานที่ครูได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามนโยบายการเยี่ยมบ้านเด็กทุกภาคการศึกษา

ด้านสืบค้นและบันทึกข้อมูล ครูสามารถดำเนินการได้ ข้อมูลที่สำรวจไม่ซับซ้อน บางข้อมูลเป็นข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว แต่แต่ละจังหวัดจะมีทีมจัดทำข้อมูลเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาเมื่อพบปัญหาในการบันทึกข้อมูล

ด้านการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง การสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ ก่อนดำเนินการผู้บริหาร ครู ได้มีการประชุมชี้แจงกับผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้แนวทางการดำเนินการ และมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารรับทราบอย่างต่อเนื่อง

ด้านความร่วมมือ ผู้ปกครองเด็กทุกคนให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี เนื่องจากสิ่งที่ได้จะเกิดประโยชน์กับเด็กโดยตรง โดยครูมีการแจ้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กและผู้ปกครองให้ทราบก่อนดำเนินการ

1.3 กลไกการสื่อสารการดำเนินงาน

1) การสร้างความเข้าใจ คณะทำงานแต่ละจังหวัดสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องให้รับทราบเกี่ยวกับเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน การบันทึกข้อมูล ทั้ง 3 จังหวัดมีกลไกการดำเนินงานที่แตกต่างกัน

2) ช่องทางการสื่อสาร การติดตามในระดับพื้นที่ การประชุมทำความเข้าใจ สื่อสารออนไลน์กับคณะทำงาน

จังหวัดกาญจนบุรี มีทีมสถาบันการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นผู้ดำเนินการหลัก ให้ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ การดำเนินงาน และประสานการทำงานร่วมกับครูในพื้นที่ ร่วมกับภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลักษณะการดำเนินงานเป็นการประสาน

⁵ คู่มือการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ “เด็กปฐมวัย”

การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน อาศัยความคุ้นเคยที่ครูส่วนใหญ่เคยศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (ครู) สามารถคิด ตัดสินใจ การดำเนินงานได้

จังหวัดนครนายก ดำเนินการโดยท้องถิ่นจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ร่วมกับคณะทำงานโครงการจังหวัดนครนายก โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ลักษณะการดำเนินงานเป็นระบบราชการ มีการมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนราชการจังหวัดดำเนินการ มีการประสานงานที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการสื่อสารเพื่อติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด ในส่วนผู้ปฏิบัติงาน (ครู) เป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายจากผู้บริหาร

จังหวัดระยอง ดำเนินการโดยภาคประชาชนที่เป็นข้าราชการบำนาญครู ทำหน้าที่ขับเคลื่อนงาน ประชุมทำความเข้าใจให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานกับครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการ และเนื่องจากจังหวัดระยองกำหนดพื้นที่ดำเนินการที่ชัดเจนตามข้อเสนอโครงการคือ ดำเนินการ 1 อำเภอ จึงสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย อย่างไรก็ตามยังอาจต้องแสดงกลไกการดำเนินให้ชัดเจนมากขึ้นหากต้องขยายพื้นที่ดำเนินงานในระยะต่อไป

2. การช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจน

การช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจน เป็นการนำข้อมูลเด็กที่ได้จากการสำรวจมาคัดกรองตามเกณฑ์ความยากจน และดำเนินการช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในเกณฑ์รายละ 400 บาท ต่อคนต่อภาคการศึกษา⁶ กระบวนการช่วยเหลือในพื้นที่ 3 จังหวัดสรุปได้ ดังนี้

1) **วิเคราะห์ความต้องการรายบุคคล** ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้ที่รับรู้ข้อมูล รายละเอียดปัญหาความต้องการดูแลของเด็กครอบคลุมด้านตัวเด็ก สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ทำหน้าที่วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของเด็กแต่ละคนเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการช่วยเหลือให้ครอบคลุมตามปัญหาและความต้องการของเด็ก โดยมีการประชุมทำความเข้าใจการดำเนินการในภาพรวม กำหนดความต้องการของเด็กรายบุคคลเกี่ยวกับ ภาวะโภชนาการ พัฒนาการ สุขภาพ การเดินทาง/การเข้าเรียน สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และอื่นๆ

2) **วางแผนการช่วยเหลือ** แนวคิดการวางแผนการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจน ต้องการให้เด็กมีโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าเรียนในชั้นประถมตามแนวทางการช่วยเหลือ

⁶ คู่มือการดำเนินงาน โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ปี 2563

ของ กสศ. 3 กิจกรรมสำคัญคือ 1) การจัดบริการรับ-ส่งเด็กเพื่อเข้าเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และ 3) การส่งเสริมโภชนาการสำหรับเด็กที่มีความเสี่ยงทุพโภชนาการ การดำเนินการมีการใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ความต้องการรายบุคคล พิจารณาความต้องการการช่วยเหลือตามความจำเป็นและความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของ กสศ.

3) การติดตามประเมินผล มีการติดตามประเมินผลตามแผนที่กำหนดคือ 1) การมาเรียนของเด็กทุกวัน 2) พัฒนาการเด็ก และ 3) ภาวะโภชนาการ (น้ำหนัก-ส่วนสูง) ติดตามเทอมละ 2 ครั้ง ต้นเทอม 1 ครั้ง และปลายเทอม 1 ครั้ง โดยบันทึกในแฟ้มเคสชัน การดำเนินการในส่วนนี้ ครูผู้รับผิดชอบรับรู้แนวทางวิธีการจากการประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งสามารถดำเนินการได้และเป็นงานที่ต้องติดตามมากโดยตลอด

ตัวอย่างการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ และแผนการช่วยเหลือรายบุคคล: จังหวัดระยอง

คนที่	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	ปัญหา/ความต้องการ						แผนการช่วยเหลือ
			1.ด้านภาวะ โภชนาการ	2.ด้าน พัฒนาการ	3.ด้านสุขภาพ	4.ด้านการ เดินทาง /การ เข้าเรียน	5.ด้านสถานะทาง เศรษฐกิจของ ครอบครัว	6.อื่นๆ	
1	เด็กหญิง.....	4.7	ไม่ได้รับอาหาร เช้า	-	น้ำหนักน้อย ค่อนข้างผอม	-	ผู้ปกครองหารายได้ คนเดียว	-	จัดอาหารเช้าสำหรับเด็ก ให้ได้รับอาหารเช้าทุกวัน เพื่อช่วยลดภาระ ผู้ปกครอง
2	เด็กชาย.....	3.6	ไม่ได้รับ สารอาหารครบ 5 หมู่	-	มีภาวะเลือดจาง (ปกครองพาไป หาหมออย่าง ต่อเนื่อง)	-	ผู้ปกครองรับจ้าง รายวัน	-	จัดอาหารเช้าสำหรับเด็ก ให้ได้รับอาหารเช้าทุกวัน เพื่อช่วยลดภาระ ผู้ปกครอง
3	เด็กหญิง.....	4.5	ไม่ได้รับอาหาร เช้า	-	น้ำหนักน้อย ผอม	-	อาศัยอยู่กับปู่ย่า ย่า หารายได้คนเดียว	-	จัดอาหารเช้าสำหรับเด็ก ให้ได้รับอาหารเช้าทุกวัน

คนที่	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	ปัญหา/ความต้องการ						แผนการช่วยเหลือ
			1.ด้านภาวะ โภชนาการ	2.ด้าน พัฒนาการ	3.ด้านสุขภาพ	4.ด้านการ เดินทาง /การ เข้าเรียน	5.ด้านสถานะทาง เศรษฐกิจของ ครอบครัว	6.อื่นๆ	
									เพื่อช่วยลดภาระ ผู้ปกครอง
4	เด็กชาย.....	3.9	ไม่ได้รับอาหาร เช้า	-	ตัวเตี้ย	-	ผู้ปกครองรับจ้าง รายวัน	-	จัดอาหารเช้าสำหรับเด็ก ให้ได้รับอาหารเช้าทุกวัน เพื่อช่วยลดภาระ ผู้ปกครอง
5	เด็กหญิง.....	4.7	ไม่ได้รับอาหาร เช้า	-		-	อาศัยอยู่กับปู่ย่า ย่า หารายได้คนเดียว	-	จัดอาหารเช้าสำหรับเด็ก ให้ได้รับอาหารเช้าทุกวัน เพื่อช่วยลดภาระ ผู้ปกครอง

ตัวอย่างการดำเนินงานช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวยากจนในพื้นที่

ศพด.วัดเขาน้อย อบต.วังดั่ง อำเภอเมืองกาญจนบุรี

เป็นศูนย์ฯ ขนาดเล็ก อยู่ในพื้นที่ชนบท บริเวณวัด ขึ้นตรงกับ อบต.วังดั่ง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำไร่ รับจ้างทั่วไป มีจำนวนเด็ก 40 คน และจำนวนครู 3 คน (ได้รับการคัดกรองผ่านเกณฑ์ 7 คน) ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความร่วมมือดี

การเข้าร่วมโครงการ โดยคณะทำงานจังหวัดติดต่อมาที่ อบต.แจ้งมาให้ไปประชุม ให้ทาง ศพด.ให้ไปเข้าร่วม

การสำรวจข้อมูล ก่อนการสำรวจมีการประชุมกับครูในศพด. แบ่งงานกันสำรวจเด็ก ประชุมทำความเข้าใจ App แล้วลงพื้นที่ เด็กใน ศพด.ส่วนใหญ่เป็นเด็กในหมู่บ้าน ต้องขึ้นเขาประมาณ 15 กม. โดยรถมอเตอร์ไซด์ การสำรวจข้อมูลไม่มีความยุ่งยาก ก่อนหน้านี้มีการเยี่ยมบ้านอยู่แล้ว ส่วนใหญ่เป็นการสำรวจช่วงเย็นผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำไร่ รับจ้างทั่วไป ใน 1 วัน จะออกสำรวจได้ประมาณ 4-5 หลัง

การวางแผนการช่วยเหลือ เป็นการช่วยเหลือรายบุคคลเป็นอุปกรณ์การเรียนและอาหารเข้า เนื่องจากเด็กมีน้ำหนักน้อย

ศพด.อบต.ปากพลี อบต.ปากพลี อำเภอปากพลี

เป็นศูนย์ฯ ขนาดเล็ก ตั้งอยู่นอกชุมชน อยู่ใกล้ อบต. โรงพยาบาลปากพลี มีจำนวนเด็ก 49 คน และจำนวนครู 3 คน เด็กส่วนใหญ่อยู่กับปู่ย่าตายาย ประกอบอาชีพทำนา ส่วนพ่อแม่ของเด็กไปทำงานที่อื่น ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

การรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ ผอ.กองการศึกษาเรียกประชุม ทั้ง 7 ศพด. โดยการชี้แจงรายละเอียดของโครงการว่าต้องทำอะไรบ้าง และจังหวัดประสานงานขอให้ช่วยดำเนินการในการคัดกรองเด็ก นอกจากนั้นจะมีเจ้าหน้าที่จากจังหวัดลงพื้นที่อธิบายขั้นตอนการคัดกรองหรือการสำรวจเด็กต้องทำอะไรบ้าง

ครูออกสำรวจบ้านเด็ก โดยใช้รถมอเตอร์ไซด์ และใช้กระดาษในการสอบถามข้อมูล แล้วนำมากรอกในระบบช่วงบ่ายตอนเด็กนอน การบันทึกข้อมูลไม่ยาก เพราะมีข้อมูลที่ศพด. อยู่แล้ว หาเพิ่มเติมนิดหน่อย แต่เวลาลงพื้นที่จะทำยาก เนื่องจากส่วนใหญ่อยู่กับปู่ย่าตายาย ไม่ค่อยทราบรายละเอียดของรายได้ครอบครัว จึงต้องรอให้พ่อแม่ของเด็กกลับมา บางพื้นที่บ้านไกล ทางเข้าลำบาก แต่กรณีบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกัน 1 วันก็สามารถสำรวจเด็กได้ถึง 7-8 คน

การวางแผนการช่วยเหลือ มีเด็กผ่านเกณฑ์ได้รับการช่วยเหลือจำนวน 11 คน ครูวางแผนการช่วยเหลือเรื่องอาหารเข้า เนื่องจากเด็กมีน้ำหนักน้อย เมื่อได้รับเงินมา ครูวางแผนการช่วยเหลือในภาพรวม เพราะกลัวเกิดความไม่เท่าเทียมกัน

ศพด.ตำบลสำนักทอง อปท.สำนักทอง อำเภอรอยง

เป็นศูนย์ฯ ขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพตัดยาง ส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด และเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว เวลาออกตัดยางต้องขังลูกไว้ที่บ้าน แล้วก็ไปตัดยาง มีเด็กทั้งหมด 56 คน ครู 3 คน พี่เลี้ยง 1 คน

การรับรู้เกี่ยวกับโครงการ มีหนังสือมาจากจังหวัด ครูไปประชุมกับจังหวัด จากนั้นมาประชุมชี้แจงให้ ครู และผู้ปกครองได้รับทราบ

การสำรวจข้อมูล มีเด็กได้รับการช่วยเหลือ 12 คน คีย์ข้อมูลไม่ยุ่งยาก แต่บางพื้นที่ไม่มีสัญญาณ ต้องใช้วิธีการกรองข้อมูลลงในแบบฟอร์มที่เป็นกระดาษ และนำมาลงระบบทีหลัง

การวางแผนการช่วยเหลือ ช่วยเหลือรายบุคคล ส่วนหนึ่งช่วยเหลือชุดนักเรียนกับเด็ก 2 ขวบที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจาก อปท. และส่วนหนึ่ง ช่วยเหลือโดยการจัดหาอาหารเช้าให้กับเด็ก โดยการซื้อเป็นข้าวกล่องให้เด็ก

3. ปัจจัยเงื่อนไข ความสำเร็จในการทำงาน และข้อเสนอแนะ

6. **การสื่อสารความเข้าใจ** การช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจนจำเป็นต้องมีการสื่อสารให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับรู้เป้าหมาย วิธีการดำเนินงานให้ตรงกัน ซึ่งอาจเป็นการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จะช่วยให้การดำเนินงานสำเร็จได้ตามเวลาที่กำหนด
7. **การใช้กลไกจังหวัดในการขับเคลื่อน** โดยกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดเห็นชอบในการดำเนินงาน ทำให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานและกำหนดเป็นนโยบายของจังหวัดในการขับเคลื่อนได้ แต่หากต้องการให้เกิดการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ และเกิดชุมชนเข้มแข็งได้จริง อาจทบทวนการใช้กลไกระดับอำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานระดับย่อยที่สามารถจัดการได้ครอบคลุมและรวดเร็วกว่า
8. **เกณฑ์รายได้อาจไม่ใช่คำตอบสุดท้ายในการตัดสินใจ** จากการกำหนดคุณสมบัตินักเรียนยากจนพิเศษ หมายถึง นักเรียนในครัวเรือนมีสมาชิกมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ไม่เกิน 3,000 บาท และมีความขาดแคลนทุนทรัพย์ (การคัดกรองความยากจนทางอ้อม PMT; Proxy Means Test) มากกว่า 0.9 ขึ้นไป ข้อมูลจากพื้นที่พบว่าเด็กที่รับการคัดกรองเป็นเด็กที่ไม่ได้ยากจน แต่เด็กที่ยากจนกลับไม่ได้รับการคัดกรอง จึงควรมีการทบทวนการคิดค่าเฉลี่ยรายได้จากจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เนื่องจากครอบครัวที่ยากจนบางครอบครัวมีจำนวนสมาชิกน้อย การคิดค่าเฉลี่ยรายได้จึงไม่เป็นไปตามเกณฑ์เมื่อเทียบกับครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมากแต่ไม่ยากจน
9. **การค้นหากลุ่มเด็กที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ** จากการดำเนินงานกำหนดให้คัดกรองเด็กทุกคนที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ข้อเสนอเพื่อลดระยะเวลาการดำเนินงานแต่ได้ผลที่ไม่แตกต่างกัน อาจทบทวนกระบวนการค้นหาเด็กในครอบครัวที่ยากจน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาความยากจนของครอบครัวในชุมชน และบันทึกข้อมูลขอรับการช่วยเหลือต่อไป

10. การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายระดับพื้นที่ เด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจนควรได้รับการช่วยเหลือดูแลจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การกำหนดเป็นนโยบายการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ยากจนในระดับพื้นที่ จะช่วยให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและยั่งยืน